

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.ז). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.ה).

1

בס"ד | גיליון 95
עקב התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

ברית כנגד ברית. שמירה כנגד שמירה

דברים ז' י"ב: "והיה עקב תשמעו את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך".

פירוש: אם תשמרו את הברית שכתתם עם ה', מדה כנגד מדה, ישמור ה' את הברית שכתת עם אבותיכם.

"דבר אחר אם שמרתם את דבריכם, הרי ראשיכם שמורים, ואם לאו אין ראשיכם שמורים".

(ספרי דברים פ"א ק"ג)

...

שכחה בחטא ובעונש

דברים ח' י"ט: "והיה, אם-שכח תשכח את-ה' אלקיך, והלקת אחרי אלהים אחרים, ועבדתם והשתחיתם להם העדתי בכם היום, כי אבד תאבדו".

...

שמע מצוה - ישמע עוד, שכח מצוה - ישכח עוד מצוות

"ויאמר אם שמוע תשמע, מכאן אמרו שמע אדם מצוה אחת, משמיעין לו מצות הרבה, שנאמר: אם שמע תשמע, שכח אדם מצוה אחת, משכחין לו מצות הרבה, שנאמר: והיה אם שכח תשכח".

(מכילתא דרבי ישמעאל בשלח, מסכתא דויסע פרשה א')

...

אם תשכח - תשכח

"אם שכח תשכח, תשכח - תשכח (ושם הערה מ"ז: אולי צ"ל תשכח)".

(רמזי רבינו יואל)

אהבת הגר

דברים י"ט: "ואהבתם את הגר, כי גרים הייתם בארץ מצרים".

מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

'תזכה להעיר ולהאיר'

דברים י"א י"ג: והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם:

היה בחור בישיבת 'תורת אמת' בלונדון, שמדי בוקר בבוקרו העיר את כל הבחורים לעבודת התפילה. הוא היה עובר במסירות רבה מחדר לחדר, ומעיר בנחת ובחיבה את מאות התלמידים.

בימי החורף הקפואים של לונדון, ובימי הקיץ החמים, תמיד-תמיד, ראו אותו משכים בשעה מוקדמת למלאכת הקודש הזו.

יום אחד ניגש אליו ראש הישיבה ובירכו ש'בזכות זה שהינך מעיר את הבחורים שלנו, תוכה להעיר ולהאיר את כל עם ישראל בתורתך'.

לבחור זה קראו משה שטרנבוך, מי שאכן צמח ברבות הימים לאחד מגדולי דורנו.

ברכתו של הגר"י שניידר התקיימה במלואה!

על שלא הספידו כראוי את המת (אהרן) נגרמו להם מיתות נוספות

דברים י' ו': "ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויעקב שם ויכהו אלעזר בנו תחתי".

בירושלמי (יומא פ"א ה"א, שם סוטה פ"א ה"י): "כתיב (דברים י' ו') ויבני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת אהרן והלא בהר הקר מת! הלא הוא דכתיב (וזה שכתוב בבמדבר ל"ג ל"ח) ויעל אהרן הפהן אל הר הקר על פי ה' וימת שם! אלא, מפיון שמת אהרן נסתלקו ענני הכבוד ובקשו הכנענים להתגרות בם. הלא הוא דכתיב (שם כ"א א') וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל. מהו דרך האתרים? כי מת התנ"ך הגדול שהיה תר להם את הדרך (תייר הוא זה שבקי בדרכים שיועד לתור את הארץ. וענני כבוד היו מראים להם את הדרך אשר ילכו בה, וכשהסתלק אהרן נסתלקו ענני הכבוד ובאו הכנעני ונתגרו בהם ועשו עמהם מלחמה) ובקשו ישראל לחזור למצרים, ונסעו לאחוריהן שמונה מסעות! ורץ אחריו שבטו של לוי (שבט לוי נלחם נגד הכנעני) והרג ממנו מישראל שמונה משפחות. אף הם הרגו ממנו משבט לוי ארבע משפחות (משפחת שמעי נעקרה לגמרי, וג' משפחות נהרגו רבים מהם ונשארו מתי מספר, והן משפחות עמרם ויצהר ועוזיאל. ואומר (דברי הימים א' ל"ו כ"ג) אחר שהעמיד דוד את הלויים על סדרם, נאמר) לעמרמי לציציהי לחברוני לעזראלי (ולכאורה זה פסוק מיותר), אלא ללמדך אימתי חזרו, בימי דוד (שנחשבו למשפחות לפי שנתוספו עליהם ונתרבו). הלא הוא דכתיב (תהלים ע"ב ז') יפרח בגימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח (ובני לוי היו רודפי שלום כאהרן ופינחס לכן אמר עליהם ורב שלום. כשחזרו ישראל למוסרה) אמרו, מי גרם לנו לדמים הללו (מה גרם לנו שנהרוג מישראל)? אמרו, על שלא עשינו חסד עם אותו הצדיק (שלא הספידו כראוי את אהרן! מיד) וישבו וקשרו הספידו וגמלו לצדיק חסד והעלה עליהן המקום פאלו מת שם ונקבר שם וגמלו לצדיק חסד (ובזה מתורצת הקושיא וכי במוסרה נקבר, והלא בהר ההר נקבר. ואכן, נקבר בהר ההר אלא שכאן ספדו לו ונחשב שנקבר כאן)".

פירוש: על שלא הספידו כראוי את המת (אהרן), נגרמו להם מיתות נוספות.

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

בס"ד | גיליון 95
עקב התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה בדף היומי

השאלה הספר לאחרים וגרמה להם שיוכלו ללמוד בו, על כן זכתה לבן

כתובות דף נ: "הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד - רב הונא ורב חסדא, חד אמר: זה הלומד תורה ומלמדה, וחד אמר: זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים".

"מעשה באיש אחד שהיה בדרך והודיע לאשתו באותו יום אשוב לביתי והאשה שידעה שיש לבעל לבוא, הלכה לטבילה ואמר לה בעלה כיון שטבלת קודם שבאתי אתן לך זקוק שתקנה בו מעיל, אמרה לו: אותו זקוק תן לי ותן לי רשות לקנות בו ספר או אשכיר סופר שיכתוב לי ספר ואשאל ללומדים שילמדו בו, והרתה וילדה בן וכל אחיו היו ע"ה כי אם אותו בן היה למדן".

פירוש: השאלה הספר לאחרים וגרמה להם שיוכלו ללמוד בו, על כן זכתה לבן למדן.

(ספר חסידים סימן תתע"ד)

פירות אדמתך כנגד פירות בטנך

דברים ז' י"ג: "וְאֶהְבֶּךָ וּבִרְכֶךָ וְהִרְבֵּךְ וַיְבָרֶךְ פְּרֵי בִטְנְךָ וּפְרֵי אֲדָמְתְךָ דָּגָןךָ וְתִירְשֶׁךָ וַיְצַהֲרֶךָ שֶׁנֶּר אֶלְפִיד וְעִשְׂתֵּרֶת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךְ לְתֵת לְךָ".

וברך פרי בטנך ופרי אדמתך - אם פרי בטנך יתנהגו בקדושה ובטהרה - פירות אדמתך יהיו טובים ושמנים וריחניים.

(מאור ושמש)

...

מהירות כנגד מהירות

דברים ט' י"ב: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי קוֹם רַד מִהָרַם מִזֶּה כִּי שָׁחַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם סֵרוּ מִהָרַם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִים עֲשׂוּ לָהֶם מִסְכָּה".

פירוש: על ש"סרו מהר" נצטווה משה רבינו "קום רד מהר מזה". מהירות כנגד מהירות.

...

זה כנגד זה

דברים ח' ד': "שְׁמַלְתְּךָ לֹא בִלְתָּה מֵעֲלִיד וְרִגְלְךָ לֹא בְצַקָּה זֶה אֲרֻבְעִים שָׁנָה". "א"ר יודן: בזכות שאמרתם "זה א-לי ואנוהו" (שמות ט"ו ב), נתתי זה לכם ארבעים שנה" (רומז לפסוק הנ"ל): "שְׁמַלְתְּךָ לֹא בִלְתָּה מֵעֲלִיד וְרִגְלְךָ לֹא בְצַקָּה זֶה אֲרֻבְעִים שָׁנָה".

(ילקוט שמעוני תהלים רמז תר"צ)

...

התולה הצלחת ממונו בעצמו - יאבד ממונו

דברים ח' ז': "וְאִמְרַתְּ בְלִבְּךָ לֹחֵי וְעַצְמִי יָדִי עָשָׂה לִי אֵת הַחֵיִל הַזֶּה". מדרש. מעשה בסוחר שלקח כסף ליריד, ופגשו אליהו הנביא, אמר לו לאן אתה הולך, אמר: ליריד, ולא אמר "אם ירצה ה'" - ונאבד כספו. חזר לביתו והביא כסף נוסף, שוב פגשו אליהו, ואמר לו לאן אתה הולך, אמר: ליריד. אמר לו אליהו: אם לא תאמר "אם ירצה ה'", תאבד גם כספך זה. ואמר: "אם ירצה ה'", ומצא אה"כ גם כספו שאבד.

(חדרי בטן לרב החיד"א זיע"א, עמוד נ')

המציין שערו בעוה"ב - יצוינו שערו בעוה"ב

דברים י"א י"ט-כ"א: "וְלִמְדַתֶּם אֹתָם אֵת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִקְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקִיּוּמְךָ: וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמִי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְתָּיִם לְתֵת לָהֶם פְּרִי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ".

וכתבתם על מזוזות ביתך, מלא, ב' מזוזות בעוה"ז ובעוה"ב, ובשעריך' יהיו שעריך של עוה"ב מצויינים: זה השער של פלוני.

(שפתי כהן)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

המאכיל לאחרים די מחסורם, יתן לו ה' די מחסורו

דברים י"א ט"ו: "ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת".

"אמר רב יהודה אמר רב, אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו, שנאמר: ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת" (ברכות דף מ.).

"... ומזה יש ללמוד לכל הסמוכים עליו, כגון בני ביתו ומשרתיו ומשרתי הקהל שהם כתרנגולים הסגורים בכלוב שעיניהם תלויות על בעל הבית, וצריך להזדרז ולדחוק עצמו ליתן להם את אכלם די מחסורם בעתם קודם שיאכל הוא. ובמדה שאדם מודד בה מודדין לו – גם ה' יתן לו די מחסורו דבר בעתו".

(פלא יועץ ערך "בעלי חיים")

...

מדוע לא בלו בגדי ישראל

דברים ח' ד': "שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה".

פירוש (שמעת): איתא בפסיקתא זוטרתא (שמות ו' ו') שבני ישראל לא שינו לבושם במצרים, ומדה כנגד מדה זכו "שמלתך לא בלתה מעליך".

עצירת גשמים בעוון עבודה זרה

דברים י"א ז': "וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם".

"הגשמים נעצרו בעוון עובדי עבודה זרה... מניין? השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים וגו', מה כתיב בתריה (כתוב אחרי פסוק זה)? וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר".

הם פונים אל האלילים ומסתירים פנים מהקב"ה, אף הקב"ה מסתיר פניו מהם.

(ירושלמי תענית פ"ג ה"ג, פירוש ע"פ באור ידיד נפש)

כפי מה שמייסר את בנו, כך מייסרים אותו מן השמים

דברים ח' ה': "ודעת עם לבבך כי פאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מייסר".

ייתכן לרמז, כי כפי מה שהאדם מייסר את בנו כראוי, כך זוכה שמייסרים אותו מן השמים לטוב לו.

(שפת אמת ליקוטים)

...

זכירה כנגד זכירה

דברים ט' ז': "זכר אל תשפח את אשר הקצפת את ה' אלקיך במדבר למן היום אשר יצאת מארץ מצרים עד באכם עד המקום הזה ממרים הייתם עם ה'".

כאשר תזכור את החטאים שעשית – את אשר הקצפת את ה' אלוקיך במדבר – אזי מדה כנגד מדה, יזכור הש"ת את מסירות הנפש של ישראל, "זכרתי לך חסד נעורך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה (ירמיה ב' ב)".

(מנחת יהודה)

...

המהלל אלוקים – יזכה להשיג יותר אלוקות

דברים י' כ"א: "הוא תהלתך והוא אלקיך אשר עשה אתך את הגדלת ואת הנוראת האלה אשר ראוי עיניך".

מדת השגתך באלהות "והוא אלקיך" – תלויה באותה מדה בה הנך משבח ומהלל – "הוא תהלתך".

(פנים יפות)

...

עשיה כנגד עשיה

דברים י"א ז': "ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ויתירשד ויצהרד".

"ונתתי מטר ארצכם, אמר הקב"ה: אתם עשיתם מה שעליכם, אף אני אעשה מה שעלי, ונתתי מטר ארצכם".

(מדרש תנאים)

לרפואה שלמה: בן ציון בן חיה ★ לעילוי נשמת: מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל
להנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים 054-251-0336 קו אמריקאי: 646-340-5403
דוא"ל ap@torah24-7.com אתר <https://torah24-7.com/SEFORIM-HEBREW/>